VÄSTERVIKS KOMMUN

Kommunstyrelsens förvaltning
Enheten för samhällsbyggnad

2025-12-19
Reviderad 2026-05-07
2024/110

Planarkitekt
Julia Vissberger
010-355 19 22
julia.vissberger@vastervik.se

UNDERSÖKNING AV BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Detaljplan för del av Gränsö 1:1 (Utökning av spa, Gränsö slott)

Loftahammar, Västerviks kommun, Kalmar län

UNDERSÖKNING

Undersökningen syftar till att identifiera och uppmärksamma eventuella risker och konflikter mellan önskemålen om exploatering och miljö, hälsa eller hushållning av naturresurser. Undersökningen ska utgöra underlag för kommunens beslut om en miljöbedömning ska utföras för detaljplanen. Enligt 6 kap. 5 § miljöbalken (1998:808) ska kommunen göra en undersökning av behovet av en strategisk miljöbedömning när en detaljplan eller ett program ska upprättas eller ändras. Kommunen ska bedöma om någon enskild eller flera aspekter tillsammans kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Ju större sannolikheten är för en viss typ av miljöpåverkan, desto större är risken för att planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Exempel på vad betydande miljöpåverkan kan vara är påverkan på ett Natura2000- eller riksintresseområde. Bedöms planen inte medföra någon betydande miljöpåverkan hanteras miljöfrågorna inom ramen för detaljplanearbetet. För en plan som kan antas innebära betydande miljöpåverkan ska enligt 6 kap 6 § miljöbalken (1998:808) en strategisk miljöbedömning göras.

Undersökningen ska enligt 6 kap 6 § miljöbalken innebära att kommunen eller myndigheten

1. **identifierar omständigheter som talar för eller emot en betydande miljöpåverkan och**

2. **samråder i frågan om betydande miljöpåverkan med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen eller programmet, om myndigheten eller kommunen inte redan i identifieringen kommer fram till att en strategisk miljöbedömning ska göras.**

Undersökningen av betydande miljöpåverkan grundas på en checklista som ger en övergripande bild av planområdets förutsättningar och plangenomförandets eventuella miljöpåverkan. Checklistan sammanfattas i en sammanvägd bedömning om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Bedömningarna som görs är **PRELIMINÄRA** och kan behöva omvärderas om ny kunskap tillförs planen.

PLATSENS FÖRUTSÄTTNINGAR

Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en utbyggnad av nuvarande spaverksamhet på Gränsö slott. Planområdet är cirka 1020 m^2 stort och ligger vid Gränsö slott, inom del av fastigheten Gränsö 1:1, beläget ca 2,5 km öster om Västerviks stadskärna.

Vid Gränsö slott bedrivs bland annat hotell-, spa- och restaurangverksamhet. Aktuellt planområde ligger i direkt anslutning till och söder om den byggnad som idag utgör Gränsö slotts spaavdelning.

Enligt SGU:s jordartskarta och genomsläpplighetskarta består planområdet av sandig morän med medelhög genomsläpplighet. Markytan lutar svagt mot Kanalviken och består av grus- och gräsytor tillhörande slottsparken.

Aktuellt planområde omfattas av gällande detaljplan *Gränsö 1:195 m.fl. (Gränsö hotell)*, laga kraft 2017-06-02. Området regleras som allmän plats med användningen Park, med enskilt huvudmannaskap, samt egenskapen *$q\text{-skydd}_1$ – Befintliga träd ska bibehållas och vid behov ersättas.* Området omfattas även av den administrativa bestämmelsen att marklov krävs för avverkning av träd. Detaljplanen har en genomförandetid på 10 år vilken går ut 2027-06-02.

Strandskyddet är inte upphävt inom aktuellt område i gällande detaljplan. Således behöver ett upphävande prövas inom aktuell planläggning.

Under 2022 genomförde Calluna på uppdrag av Gränsö slott AB en naturvärdes-inventering av området kring slottet inför en framtida utveckling av verksamheten. Inventeringen pekar ut parkmiljön mellan slottet och Kanalviken som ett naturvärdesobjekt med högt naturvärde på grund av flera gamla, solexponerade, och ihåliga träd. Aktuellt område ingår i utpekad parkmiljö och det finns träd i och i direkt anslutning till området vars skyddszoner påverkat utformningen av detaljplanen.

Under aktuellt planarbete har en livsmiljöinventering genomförts (Sweco, hösten 2025), omfattande planområdet och närmast liggande natur. Livsmiljöinventeringen fokuserade på livsmiljöer för läderbagge, fladdermöss samt skyddsvärda träd. Särskilt fokus låg på ett särskilt skyddsvärt träd inom planområdet som behöver plockas ned för att möjliggöra exploateringen. Trädet är av arten bok och har beskurits kraftigt efter godkännande från länsstyrelsen 2021, detta till följd av att trädet dött och utgjorde en säkerhetsrisk.

Vid livsmiljöinventeringen observerades en hålighet i stammen, med en öppning på knappt 10 centimeter. Håligheten bedöms vara nyare än fem år, vilket är ett kort tidsintervall för att mulm ska bildas. Utifrån bedömning av håligheten går det inte helt att utesluta att det finns mulm i trädet och att läderbagge kan nyttja boken som livsmiljö, men det bedöms som mycket osannolikhet. Boken bedöms inte ha förutsättningar som dött eller vara tillräckligt beständigt för att kunna utveckla lämpliga livsmiljöer för läderbagge. Slutligen bedöms trädet uppfylla samma ekologiska funktion om den bevaras som död ved i landskapet.

Utifrån inventeringen och den observerade håligheten går det inte heller att utesluta att trädet nyttjas som livsmiljö för fladdermöss. Hålighetens storlek och utformning bedöms ha möjlighet att uppfylla viloplats som dagviste för fladdermöss. Om trädstammen kan bevaras i landskapet med sin ekologiska funktion bedöms inte kunskap om eventuella arter behövas. Livsmiljöer för fladdermöss bedöms generellt vara mycket goda i området och förlusten av ett träd får därmed en obetydlig påverkan på tillgängliga dagvisten för fladdermöss ur ett lokalt perspektiv.

Länsstyrelsens gav 2026-04-28 beslut om bifall med villkor för avverkning av trädet, dr 3252-2026. Fällning får ske under den tiden på året då eventuella fladdermöss inte bedöms nyttja trädet och åtgärden kommer därför att ske under perioden november-mars. Trädet ska kapas i så stora delar som möjligt och placeras i den faunadepå som pekades ut i anmälan om samråd för trädet.

Ingen Natura 2000-naturtyp kunde avgränsas inom inventeringsområdet.

Det finns VA-ledningar inom planområdet idag. En utredning har tagits fram som visar lämplig omlokalisering av ledningarna. Ledningens placering kommer säkerställas med markreservat för underjordiska ledningar och ledningsrätt utanför skyddszonerna till andra skyddsvärda träd i parken. En planbestämmelse reglerar att ledningarna måste omlokaliseras innan startbesked ges för utbyggnaden.

Planområdets läge i förhållande till Västerviks tätort

PLANENS TÄNKBARA EFFEKTER

Detaljplanen innebär att Gränsö slott får möjlighet att bygga ut sin hotell- och spaanläggning med en byggrätt på cirka 600 m^2 på mark som idag är obebyggd men delvis i anspråkstagen av den grusyta/serviceväg som går förbi byggnaden. I och med planläggningen förläggs servicevägen inom denna sträcka på kvartersmark.

För att möjliggöra byggnation inom planområdet kommer det skyddsvärda trädet tas ned och flyttas enligt länsstyrelsens anvisningar i beslutet om bifall för avverkning av trädet. Planområdet bedöms i övrigt inte ha några naturvärden då den består av en grusad yta och bruksgräsmatta.

Utformning av planområdet samt omlokaliseringen av ledningarna har anpassats för att främja allmänhetens tillgänglighet till strandområdet och parken, samt ta hänsyn till alla skyddszoner till de omkringliggande skyddsvärda träden i parken. Ledningens placering utanför skyddszonerna till andra skyddsvärda träd i parken kommer säkerställas med markreservat för underjordiska ledningar och ledningsrätt.

NOLLALTERNATIV

Nollalternativet innebär att ytan fortsättningsvis kommer regleras som Park och Gränsö slott kommer inte ha möjlighet att bygga ut sin nuvarande verksamhet inom aktuellt planområde.

ALTERNATIVA LOKALISERINGAR

Lokalisering utanför planområdet

Inga alternativa lokaliseringar bedöms lämpliga eftersom det är en utökning av befintlig verksamhet och det är inte lämpligt att placera utbyggnaden någon annanstans än i direkt anslutning till befintlig byggnad och funktion. Det bedöms även mer lämpligt att förlägga utbyggnaden så nära befintlig byggnad som möjligt i stället för att byggnaden ska ta mer anspråk ut i befintlig park. Alternativa lokaliseringar i övriga väderstreck omkring hotellet anses olämpliga för åtgärden på grund av möjligheten till fri passage mellan hotellet och vattnet, naturreservat, Natura-2000 och generella biotopskydd.

Aktuell lokalisering

Tillbyggnad med en byggnadsarea av ca 600 m^2 på södra kortsidan av befintlig hotellbyggnad, i direkt anslutning till nuvarande spaavdelning.

SAMMANVÄGD BEDÖMNING

Den sammanvägda bedömningen är att en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap 6 § Miljöbalken inte bedöms vara aktuell. Kommunen bedömer att ett genomförande av planen inte kan antas innebära betydande påverkan för miljön, människors hälsa och säkerhet eller hushållningen med mark, vatten och andra resurser. Den samlade bedömningen blir att varken en enskild faktor eller faktorernas samlade effekt utgör något behov av en strategisk miljöbedömning.

CHECKLISTA

Checklistan nedan utgör ett underlag för en samlad bedömning av den inverkan planens genomförande kan medföra på miljö, hälsa och hushållningen med mark, vatten och andra naturresurser. Checklistan redovisar också vilka typer av miljöpåverkan som behöver utredas vidare i detaljplanprocessen men som inte bedöms innebära betydande miljöpåverkan.

Om ”ja” på någon av frågorna nedan – planen innebär alltid betydande miljöpåverkan – miljöbedömning skall göras	Ja	Nej
Påverkar planen ett skyddsområde för bevarande av vilda fåglar eller bevarandeområde för bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, så att tillstånd krävs enligt 7 kap 28a § MB?		X
Kommer planen omfatta verksamheter eller åtgärder som anges i 2 § 2 st. Miljöbedömningsförordningen?		X
Avser planen någon anläggning som räknas upp i 4 kap. 34 § 2 st. PBL 2010:900?		X
Innebär planens genomförande betydande miljöpåverkan? (Sammanfattande ställningstagande utifrån checklistan nedan)		X

1. Riksintresse totalförsvaret Undantag från miljöbedömning: Skyldigheten att göra en strategisk miljöbedömning gäller inte för detaljplaner som endast syftar till att tjäna totalförsvaret eller räddningstjänsten.		
Bedömning	Ja	Nej
a) Syftar detaljplanen endast till att tjäna totalförsvaret?		X
b) Syftar detaljplanen endast till att tjäna räddningstjänsten?		X

Bedöms projektet medföra eller påverkas av några väsentliga hälso- eller miljökonsekvenser vad gäller:				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
1. Måluppfyllelse				
a) Nationella miljömål	X			
b) Regionala miljömål	X			
c) Lokala miljömål	X			

2. Berörda fysiska planer och program				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Nationella planer	X			
b) Regionala planer	X			
c) Översiktsplan, fördjupad översiktsplan och tätortskarta	X			
d) Grönstrukturplan	X			
e) Kulturhistoriskt handlingsprogram, kulturmiljöprogram	X			Planområdet är inte utpekat i kulturmiljöprogrammet.
f) Planprogram	X			
g) Gällande detaljplan		X		Gällande detaljplan ersätts i berörd del.
h) Policy för funktionshinder	X			Planen ska utformas i linje med policyn.
i) Västerviks Va- policy	X			Planen ska utformas i linje med policyn.
j) Andra lokala planer och program, policy, strategier	X			Planen ska utformas i linje med gällande program, policys och strategier.

3. Riksintressen				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Riksintresse för naturvård		X		Området omfattas av riksintresse för naturvård. Planområdet är utformat med hänsyn till omkringliggande naturvärden. För att möjliggöra byggnation har anmälan om avverkning av det skyddsvärda trädet inom planområdet gjorts och länsstyrelsen beslutade om bifall.
b) Kustturism och friluftsliv		X		Området omfattas av riksintresse för kustturism och friluftsliv. Planområdet är utformat med hänsyn till allmänhetens tillgänglighet till strandområdet och parken. Detaljplanen möjliggör utbyggnad av besöksmål, turism.
c) Friluftslivet		X		Området omfattas av riksintresse för rörligt friluftsliv. Detaljplanen bedöms inte förhindra friluftslivet.
d) Obruten kust		X		Området omfattas av riksintresse för obruten kust. Planområdet är delvist ianspråktaget och ligger inom området för Gränsö slott och hotellverksamhet.
e) Kulturmiljövård	X			Området omfattas inte av riksintresset

f) Infrastruktur	X			Området omfattas inte av riksintresset
g) Totalförsvaret	X			Området omfattas inte av riksintresset
h) Yrkesfiske	X			Området ligger i anslutning till riksintresset
i) Vindbruk	X			Området omfattas inte av riksintresset
j) Ämnen och material	X			Området omfattas inte av riksintresset

4. Naturmiljöer och Naturvärden				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Natura 2000-område	X			Området ligger i anslutning till Natura 2000-område. Ingen Natura 2000 naturtyp kunde identifieras inom den livsmiljöinventering som genomförts.
b) Naturreservat	X			Området ligger i anslutning till naturreservat men bedöms inte påverka det.
c) Strandskydd		X		Området omfattas av utökat strandskydd. Strandskyddet hanteras i detaljplanen.
d) Värdefull natur		X		Planområdet ligger på parkmark med höga naturvärden. En livsmiljöinventering har tagits fram som fokuserar på naturvärdena inom och i anslutning till planområdet. Detaljplanen har anpassats efter naturvärdena.
e) Naturminnen	X			
f) Generellt biotopskydd	X			
g) Ängs- hagmarker	X			
h) Spridningskorridorer	X			
i) Nyckelbiotoper	X			
j) Biotopskyddsområden	X			
k) Skyddsvärda träd			X	Ett skyddsvärt träd finns inom planområdet. För att nyttja hela byggrätten i detaljplanen har en anmälan om samråd för avverkning skickats in. Länsstyrelsen har beslutat om bifall med villkor och trädet kommer flyttas till faunadepå..

5. Djurliv				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Unika, hotade eller sällsynta arter	X			Livsmiljöinventering har genomförts. Inga unika, hotade eller sällsynta arter upptäcktes i området.

6. Växtliv				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Unika, hotade eller sällsynta växtarter	X			

7. Friluftsliv och rekreation				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Friluftsliv & rekreation	X			
b) Gröna stråk	X			
c) Tysta områden	X			
d) Friyta för lek och annan utevistelse	X			
e) Strandskydd		X		Området omfattas av utökat strandskydd. Strandskyddet hanteras i detaljplanen.

8. Människors hälsa och säkerhet				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Utsläpp	X			
b) Skyddsavstånd, ex. farligt gods industrier, djurhållning	X			
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
c) Buller och vibration	X			
d) Miljökvalitetsnormer för buller	X			
e) Risk & säkerhet ex. omgivande verksamheter	X			
f) Farligt gods transportleder	X			
g) Trafiksäkerhet	X			
h) Turistdestinationer		X		Positivt för turismen.
i) Riskområden för markradon	X			Låg risk för radon enligt översiktlig kartering.
j) Elektriska-/ magnetiska fält	X			
k) Ljus & Lukt	X			
l) Avfall & återvinning	X			
m) Byggskedet	X			
n) Översvämning	X			
o) Risk för erosion, ras & skred	X			
p) Miljö- och hälsofarliga ämnen i verksamhet	X			
q) Trygghet	X			

r) Jämställdhet	X			
s) Tillgänglighet	X			
t) Barnperspektivet	X			
u) Höjda havsnivåer		X		Marknivån ligger ca 2-4 meter över medelhavsnivån. Planen reglerar att kommande byggnation ska klara stigande hav till en nivå på +3,05 meter.

9. Mark				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Större opåverkade områden	X			
b) Värdefulla geologiska formationer	X			
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
c) Geologiska förhållanden	X			
d) Markföroreningar	X			Inga kända markföroreningar finns i området. En enklare historisk inventering har genomförts som inte visar tecken på tidigare markanvändning som kan ha förorenat marken.
e) Översvämningsrisk	X			
f) Åkermark och skogsmark	X			
g) Servitut och gemensamhetsanläggning	X			
h) Massbalans	X			Massbalans inom planområdet ska eftersträvas i största möjliga utsträckning.
i) Annat	X			

10. Vatten				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Vattenskyddsområde	X			
b) Miljökvalitetsnormer för vatten	X			Det finns inget som tyder på att miljökvalitetsnormer kommer att överskridas. Ett genomförande av planen bedöms inte påverka möjligheterna att kunna förbättra miljökvalitets-normen för vatten.
c) Våtmarker	X			
d) Grundvatten	X			

e) Ytvatten	X			
f) Dagvatten		X		Genomsläpplig yta kommer bebyggas, hantering av dagvatten beaktas i planarbetet.
g) Avrinningsområde	X			
h) Vattenförsörjning	X			
i) Anslutning till kommunalt avlopp		X		Kommunala VA-ledningar finns inom området och de kommer att omlokaliseras i och med genomförandet av planen. Gränsö slott är idag anslutna till VA-nätet och möjligheten finns att ansluta aktuellt område.
j) Vattenverksamhet, enligt MB 11 kap. 3 §	X			

11. Luft				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Miljökvalitetsnormer för luft	X			
b) Luftutsläpp från verksamhet/ trafik	X			
c) Damm, sot & lukt	X			

12. Klimatfaktorer				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Lokalklimat	X			
b) Ljusförhållanden	X			
c) Ökad nederbörd (klimatförändring)	X			
d) Värmeböljor ex. höjda temperaturer	X			

13. Landskap				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Landskapsbild	X			
b) Stadsbild		X		Viktigt att anpassa ny bebyggelse till befintlig bebyggelse med högt kulturvärde i närområdet. Tillkommande bebyggelses volym regleras i detaljplanen.
c) Landmärken	X			
d) Vindbruk	X			

14. Kulturmiljöer och Kulturvärden				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Kulturreservat	X			
b) Kulturhistorisk miljö/ landskap		X		Viktigt att anpassa ny bebyggelse till befintlig bebyggelse med högt kulturvärde i närområdet.
c) Historiska samband		X		Viktigt att anpassa ny bebyggelse till befintlig bebyggelse med högt kulturvärde i närområdet.
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
d) Byggnadsminne	X			
e) Fornminne	X			
f) Kyrkor	X			
g) Kulturhistorisk byggnad	X			Byggnaden närmast i sydost är q-märkt i gällande detaljplan, som en del av slottsområdet. Planen bedöms inte påverka byggnadens kulturhistoriska värde.
h) Industrimiljö	X			

15. Infrastruktur				
Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Riksintresse kommunikations-anläggningar	X			
b) Farligt godsleder	X			
c) Järnväg	X			
d) Väg ex. ökad trafik/ ändrade trafikförhållanden	X			Under byggskedet kan ökad trafik förekomma, effekten är dock ej varaktig.
e) Flygplats	X			
f) Farled	X			
g) Teknisk infrastruktur (VA, el, fiber, fjärrvärme *etc.*)		X		VA-ledningar berörs och ny placering säkerställt i detaljplanen med markreservat och ledningsrätt. Delar av en bergvärmeanläggning finns inom området som exploatören kommer att behöva hantera vid exploatering av området.
h) Barriäreffekter	X			

16. Planens påverkan på motstående eller gemensamma intressen

Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Motstridiga intressen i planen	X			
b) Mellankommunala intressen	X			

17. Materiella värden

Bedömning	Ingen påverkan	Viss påverkan	Betydande påverkan	Kommentar/ åtgärd
a) Naturresurser med högre förnyelseförmåga *(ex: Skog, fiske, jordbruk)*	X			
b) Naturresurser med ingen/ låg förnyelseförmåga *(ex åkermark, mineraler, energiresurser)*	X			
c) Ökat alstrande av avfall som ej återanvänds, ex massor som deponeras.	X			
d) Ökad användning av icke förnyelsebar naturresurs, ex grus- och bergtäkter, dricksvatten	X			
e) Ökad användning av icke förnyelsebar energi.	X			
f) Övriga materiella värden	X			

18. Sammanvägd bedömning

	Ja	Nej	Kommentar
Är bedömning av effekterna av stor osäkerhet?		Nej	
Är effekterna varaktiga eller oåterkalleliga?	Ja		Tillbyggnaden anses som varaktig.
Andra lokaliseringsalternativ för projektet bör övervägas		Nej	

De åtgärder som medges i detaljplanen bedöms inte:

- Stå i konflikt med de grundläggande bestämmelserna för hushållning med mark- och vattenområden, 3 kap miljöbalken.
- Stå i konflikt med de särskilda bestämmelserna för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet, 4 kap miljöbalken.

MEDVERKANDE TJÄNSTEPERSONER

Undersökningen med checklista har genomförts utifrån tillgängligt och känt kunskapsunderlag utifrån dags dato. Undersökningen kan förändras genom att nya fakta tillförs under planprocessen som kan påverka och ändra tidigare bedömningar. Undersökningen om betydande miljöpåverkan har handlagts av Julia Vissberger, planarkitekt, med stöd av följande tjänstepersoner:

Planarkitekt
Bygglovshandläggare
Mark- och exploateringsingenjör
Utredningsingenjör
Brandingenjör
Kommunekolog